

Kaitseministri 25.09.2008 käskkirjaga nr 378 moodustatud töörühma raport, KM reg 14.11.2008

Sissejuhatus

Kaitseminister moodustas oma 25.09.2008 käskkirjaga nr 378 töörühma ülesandega koostada Herman Simmi riigireetmise kriminaalasjaga seotud asjaolude ja järeلمite analüüs. Alljärgnevalt on esitatud töörühma töö kokkuvõte.

Töörühma liikmed on: Lauri Almann – kantsler (esimees), Agu Tammearu – õigus- ja haldusküsimuste asekanstler (aseesimees), Jaanus Rankla – julgeolekuosakonna juhataja asetäitja, Elin Lehtmets – õigusosakonna juhataja, Mihkel Tammet – side- ja infotehnoloogiaosakonna juhataja, Riho Rõngelep – operatsioonide ja kriisireguleerimise osakonna juhataja, Christian-Marc Lifländer – poliitika planeerimise osakonna juhataja.

Töörühma tööst võtsid osa: – Kaitsepolitsei ameti politseidirektor; Kaitsejõudude Peastaabi luureosakonna ülem, Teabeameti esindajad ja, Kaitsejõudude Peastaabi luureosakonna esindaja, Kaitsepolitsei ameti esindaja

Töörühm pidas viis (5) koosolekut, lisaks sellele viidi läbi ja osaleti erinevatel kohtumistel Eesti riigiasutuste ja välisriikide esindajatega.

Töörühm keskendus oma töös järgmistele põhivaldkondadele

- Koostöö õiguskaitseorganite ja riigiasutustega
- Tekkinud kahjude hindamine ja rakendatud või soovitatavad taastusmeetmed
- Rahvusvaheline koostöö
- Ettepanekud edasiseks tegevuseks

Komisjoni esimees soovib tänada Kaitsepolitsei ametit, Riigiprokuratuuri, Teabeametit, NATO Julgeolekuosakonda (*NATO Office of Security* edaspidi nimetatud NOS) konstruktiivse koostöö ja ettepanekute eest.

Komisjon lähtub oma töös kriminaalmenetluse seadustiku põhimõttest, et komisjonile laekuva kohtumenetluse andmeid võib avaldada üksnes prokuratuuri loal ja tema määratud ulatuses ja tingimustel.

Kriminaalprotsessi raames peab kahju kannatanu, antud juhul Eesti Vabariik, hindama, kas kuriteoga on kaasnenud ka tegelik rahaline kahju.

Kui selline kahju esineb, võib Eesti Vabariik esitada kriminaalprotsessi raames hagi sellise kahju hüvitamiseks. Eeldatavasti on Herman Simm andnud välisriigile üle teavet, mis puudutab terve rea riigikaitsealisi ja infrastruktuuri riigisadaluse alaliike, salastatud objektide side- ja valvesüsteeme (nn. nõrkvoolusüsteeme). Turvalisuse huvides on eeldatavasti vajalik nimetatud objektidel ümberehitustööde läbiviimine. Ei ole välistatud, et teatud riigisadaluse alaliikide ja teiste sensitiivsete objektide puhul võib osutuda vajalikuks nende täielik teisaldamine. Seetõttu on enam kui tõenäoline, et ka kaitseministeerium muutub Eesti Vabariigi nimel tsiviilhagejana antud kriminaalprotsessi osaliseks.

Komisjoni töö käigus on antud teema läbi arutatud ning koostöös KAPO ja riigiprokuratuuriga on kohtule esitatud kaitseministeeriumi kiri, millega toetatakse riigiprokuratuuri taotlust Herman Simmi varade arestiks, seoses tekkida võivate kahjudega. Kahjude täpne hindamine on väga keeruline ning käesoleval ajahetkel võimatu. Kohtule on esitatud orienteeruv kahjusumma 40 miljonit krooni. See summa võib oluliselt suurenda. Siinjuures tuleks vältida nn “maagilise summa” avalikkuses

väljaütlemist, sest see võib oluliselt kahjustada Eesti Vabariigi positsioone kriminaalmenetluses. Samuti tuleks tingimata välistada kahjusumma sümboolset “ülespuhumist” – see vähendab võimalusi, et kahjusumma ka reaalselt välja mõistetakse. Kahju peab olema ümberlükkamatult tõendatav, tööd mida teostatakse peavad olema vältimatud ning põhjuslikus seoses toimepandud kuriteoga.

Ettepanek edasiseks tegevuseks:

- Kaitseministeeriumi õigusosakonnal koostöös kaitseministeeriumi hangete, infrastruktuuri, side- ja infotehnoloogia ning NATO investeringute osakonnaga asuda ette valmistama tsiviilhagi. Vajadusel kasutada advokaaditeenust.
- Riigikaitse planeerimise osakonnal näha ette kaitseministeeriumi eelarves nimetatud töödeks rahaline kate. Kuna tegevusi on võimalik planeerida alles 2010 aasta eelarvesse, siis tuleb kaaluda tööde teostamist teiste projektide arvelt või nende finantseerimist vabariigi Valitsuse reservfondist.

Koostöö teiste institutsioonide ja asutustega.

Komisjon on teinud koostööd ka teiste institutsioonide ja riigiasutustega. Eelkõige tuleb nimetada Vabariigi Presidendi kantseleid, Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalvekomisjoni, Riigikogu väliskomisjoni, Riigikantseleid. Edastatud on Herman Simmiga seotud teavet, vastatud järelepärimistele. Koostöö on toimunud KAPO ja riigiprokuratuuriga kooskõlastatult.

Tekkinud kahjude hindamine ja rakendatud turvameetmed ning edasised tegevuskavad tekitatud kahjude minimiseerimiseks

Herman Simmi poolt tekitatud kahju hindamiseks on vajalik määrata ka täpne ajaraam, mil kahju tekitamine osutus võimalikuks:

- 1995 – detsember 2006 töötas Herman Simm kaitseministeeriumis erinevatel ametikohtadel, mis võimaldasid peaaegu täielikku juurdepääsu kaitseministeeriumi salastatud teabele: Kaitseministeeriumi info- ja analüüsibüroo juhataja, julgeolekubüroo juhataja, julgeolekuosakonna juhataja, viimasel ametikohal täitis Simm Eesti Vabariigi julgeoleku volitatud esindaja ülesandeid (*NSA- National Security Authority*). Antud perioodil on tekitatud kahju erakordselt suur, osaliselt korvamatu.
- Alates detsembrist 2006 – 31.märtsini 2008 oli Herman Simmi juurdepääs salastatud teabele tunduvalt piiratud. Sel ajal töötas ta Kaitseministeeriumi nõunikuna, tal ei olnud enam juurdepääsu KM julgeolekuosakonnale, dokumendiregistrile, samuti ei olnud pädevust korraldada salastatud teabe liikumist kaitseministeeriumis.
- Pärast 31. märtsi 2008 oli Herman Simmil võimalik saada kaitseministeeriumisse või selle valitsemisalasse puutuvat teavet läbi isiklike kontaktide kaitseministeeriumi ametnikega, kes jätkasid temaga suhtlemist ka pärast töölt lahkumist.

**Kaitseministri 05.12.2008 käskkirjaga nr 498 moodustatud töörühma lõppraport, KM reg
13.10.2009**

Sissejuhatus

Kaitseminister moodustas oma 25.09.2008 käskkirjaga nr 378 töörühma ülesandega koostada Herman Simmi riigireetmise kriminaalasjaga seotud asjaolude ja järelduste analüüs. Mainitud töörühm esitas tehtud töö kokkuvõtte 14.11.2008, milles identifitseeriti vajadus töötada edasi mitmete selleks hetkeks ainult osaliselt vastatud küsimustega. Kaitseministri käskkirjaga 05.12.2008 nr 498 muudeti eelnevat 25.09.2008 käskkirja nr 378 ning uue töörühma ülesandeks kujunes eelmises aruandes lahendamata jäänud küsimustega ja ettepanekutega tegelemine.

Kaitseministri käskkirja 05.12.2008 nr 498 nägi ette ka muudatuse töörühma liikmete osas: töörühma koosseisust arvati välja kantsler Lauri Almann ning uueks esimeheks arvati Kaitseministeeriumi uus kantsler Riho Terras (esimees). Töörühma aseesimehena jätkas Agu Tammeaar – õigus- ja haldusküsimuste asekancler (aseesimees) ning liikmetena Jaanus Rankla – julgeolekuosakonna juhataja asetäitja, Elin Lehtmet – õigusosakonna juhataja, Mihkel Tammet – side- ja infotehnoloogiaosakonna juhataja, Riho Rõngelep – operatsioonide ja kriisireguleerimise osakonna juhataja, Christian-Marc Lifländer – poliitika planeerimise osakonna juhataja.

Töörühma tööst võtsid osa: – Kaitsepolitseiameti politseidirektor; Kaitsejõudude Peastaabi luureosakonna ülem, Teabeameti esindajad ja, Kaitsejõudude Peastaabi luureosakonna esindaja, Kaitsepolitseiameti esindaja

Töörühm pidas kaks (2) koosolekut, lisaks sellele viidi läbi ja osaleti erinevatel kohtumistel Eesti riigiasutuste ja välisriikide esindajatega.

Sarnaselt eelnevale töörühmale ja lähtuvalt tehtud soovitudest olid komisjoni töövaldkonnad ettepanekute lahendamisel kattuvad eelnevaga, ehk

- Koostöö õiguskaitseorganite ja riigiasutustega
- Tekkinud kahjude hindamine ja rakendatud või soovitatavad taastusmeetmed
- Rahvusvaheline koostöö
- Ettepanekud edasiseks tegevuseks

Koostöö õiguskaitseorganite ja riigiasutustega

Kriminaalprotsessi raames hindas kahju kannatanu, antud juhul Eesti Vabariik, et kuriteoga kaasnes ka tegelik rahaline kahju. Kaitseministeerium oli Eesti Vabariigi nimel tsiviilhagejana antud kriminaalprotsessi osaliseks ning esitas kriminaalprotsessi raames ka hagi sellise kahju hüvitamiseks suurusjärgus 20 155 000 EEK. Tulenevalt süüdimõistvast kohtuotsusest 25.02.2009 tsiviilhagi rahuldati ning Herman Simmi varad arestiti seoses tekkinud kahjudega.

Ettepanek edasiseks tegevuseks

Riigikaitse planeerimise osakonnal näha ette kaitseministeeriumi eelarves nimetatud töödeks rahaline kate. Kuna tegevusi on võimalik planeerida alles 2010 aasta eelarvesse, siis kaaluda tööde teostamist teiste projektide arvelt või nende finantseerimist Vabariigi Valitsuse reservfondist.

Tekkinud kahjude hindamine ja rakendatud turvameetmed ning edasised tegevuskavad tekitatud kahjude minimeerimiseks

Herman Simmi poolt tekitatud kahju hindamiseks on vajalik määrata ka täpne ajaraam, mil kahju tekitamine osutus võimalikuks:

- 1995 – detsember 2006 töötas Herman Simm kaitseministeeriumis erinevatel ametikohtadel, mis võimaldasid peaaegu täielikku juurdepääsu kaitseministeeriumi salastatud teabele: Kaitseministeeriumi info- ja analüüsibüroo juhataja, julgeolekubüroo juhataja, julgeolekuosakonna juhataja, viimasel ametikohal täitis Simm Eesti Vabariigi julgeoleku volitatud esindaja ülesandeid (*NSA- National Security Authority*). Antud perioodil on tekitatud kahju erakordselt suur, osaliselt korvamatu.
- Alates detsembrist 2006 – 31.märtsini 2008 oli Herman Simmi juurdepääs salastatud teabele tunduvalt piiratud. Sel ajal töötas ta Kaitseministeeriumi nõunikuna, tal ei olnud enam juurdepääsu KM julgeolekuosakonnale, dokumendiregistrile, samuti ei olnud pädevust korraldada salastatud teabe liikumist kaitseministeeriumis.
- Pärast 31. märtsi 2008 oli Herman Simmil võimalik saada kaitseministeeriumisse või selle valitsemisalasse puutuvat teavet läbi isiklike kontaktide kaitseministeeriumi ametnikega, kes jätkasid temaga suhtlemist ka pärast töölt lahkumist.